

BLINDELINGS

BLINDE LINGS

KRIS VAN STEENBERGE

ROMAN

Vrijdag, Antwerpen – Podium, Amsterdam

De auteur kreeg voor deze uitgave
een werkbeurs van het
Vlaams Fonds voor de Letteren

Omslagontwerp: Loudmouth
Foto omslag: Johan Jacobs
Vormgeving binnenwerk: theSWitch
NUR 301

Voor België:
© 2016 – Kris Van Steenberge & Uitgeverij Vrijdag
ISBN 978 94 6001 4390
D/2016/11.676/308
www.uitgeverijvrijdag.be

Voor Nederland:
Uitgeverij Podium
ISBN 978 90 5759 781 7
www.uitgeverijpodium.nl

e-boek
ISBN 978 94 6001 440 6

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen, met inbegrip van automatische informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Voor mijn vader,
dit boek,
en zoveel meer.*

Vrijdag

Jonas, 06.42, Flat

Ik heb daarnet mijn hond afgemaakt en aan de vissen gevoerd.
Een schot tussen de ogen. Welgemikt. Hoe ik het kon.

Weer thuiskomen, nu ja wat heet thuis, heeft mij veel moeite gekost. Hier zit ik, in de lederen zetel, parelmoer van kleur wist de verkoopster met de fluwelen stem mij te zeggen. Mijn gezicht is gewend naar de deur die uitkomt op de entree van deze flat, in dit gebouw, in deze stad.

Deze vreselijke stad. De gebarsten parel aan de kustlijn van dit lage land. Eenzaamheid hangt hier, zelfs bij goed weer, als smog in de straten. Bejaarden sloffen over de stoepen, hun wandelstok of rollator als enige metgezel. Anderen, die met zichzelf en hun verpierde leven nog een beetje uit de voeten kunnen, slepen een boodschappenkarretje achter zich aan, dat ze vullen met etenswaren, drank, kattenvoer en nutteloze hebbedingetjes waartoe ze zich door bedrieglijke slogans hebben laten verleiden. Een mens laat zich het liefst van al belazeren. Met een zekere regelmaat genaaid worden geeft ook houvast. Zodra de zon hier haar waterige lentelicht over de vervallen, leegstaande gebouwen drapeert, verschijnen ze op de dijk: bruggepensioneerde mannen in slechtzittende shorts en bijbehorende foute sokken. Met hun knokige knieën, spataders en te bleke huid lopen ze zwijgend naast hun wederhelften, op hun beurt gehuld in leggings die hun te dikke buik en billen accentueren, onder trainingspakken in fletse kleuren en T-shirts voorzien van anderstalige quotes die ze niet begrijpen. En als ze ze toch begrijpen, is het onbegrijpelijk dat ze ze dragen. Deze stad is de moeder van de slechte smaak.

Toch houd ik van dit oord, van mijn appartement met uitzicht op de jachthaven. Heel in de verte zie je de zee. 's Avonds tingelen de ringen van de zeiltouwen een zachte symfonie tegen de masten die telkens weer anders klinkt. De meeuwen glijden eroverheen alsof ze hun laatste wals dansen. Het is het meest troostende geluid dat er bestaat.

Ook al toen ik zeven was en op blote voetjes, in pyjama bij het open raam, de lichtjes probeerde te tellen van de kustweg. Mijn pyjama met de beertjes, onderaan door mama afgeboord met een zoom van gele sterren op een donkerblauwe bies. De hand van papa die mijn haren streelde, zijn dijbeen waartegen ik leunde, de geur van de stomerij die in zijn broek hing. Papa die naast mij stond en zweeg. Er was al genoeg geroepen het afgelopen uur. Net na het kleuterprogramma met het tikke-takkende klokje en de hond die soms, niet altijd, tussen de schaapjes verscheen bij de begingeneriek. Waarover zij precies ruzieden ben ik vergeten. Ik herinner me vooral nog de kleuren. Het geel van de sterren op die blauwe band, de grijze broek van papa, een grijs dat aan nacht deed denken, het donkerbruin van de buffetkast met daarop de witte marmeren beeldhouwwerken. Vrouwentorso's met borsten zonder tepels. Witte blanke borsten. Het wit ook van hun schaamheugel. Prachtig woord trouwens, nu ik er zo over nadenk. Schaamheugel. En dan het rood van mama's gezicht. Paars-rood. 'Blijf hier dan. Maar je zorgt dat hij maandagochtend terug is, voor acht uur. Gewassen en gekamd!' Dat riep ze tegen papa, daarna ging ze naar buiten. Ze smeedt de deur achter zich dicht. Papa ging naar de keuken en begon af te wassen. Ik stond bij het open raam en luisterde naar de zeiltouwen. Vreemd toch wat een kind onthoudt om andere dingen te vergeten. Hoe we de lades van onze herinneringen vullen met onbenulligheden. Het geheugen speelt een vreemd spel met de waarheid. Het verdoezelt, het vergroot, het verbergt, het bedriegt ons schaamteloos.

Liefde en haat voor deze stad. Vandaag is het haat. Ik heb deze ochtend mijn hond doodgeschoten op het strand en aan de vissen gevoerd. Alleen de koningin der badsteden met haar ebbe en vloed, is smerig en hoerig genoeg om hem, Tristan, die lieve brave reu van drie jaar, in haar wateren te verzwelgen. Het beest zelf kon er niets aan doen. Het beest was er ook niet voor verantwoordelijk dat het alles gezien heeft. De kroongetuige van mijn laagste daad der daden. Met de trouwe hondenkop heeft het elk detail waargenomen. Het beest wel. Ik niet. Dat het alles voor altijd in die fidele kop zou blijven meedragen, en dat ik daar steeds aan zou worden herinnerd als het de snuit op mijn schoot zou leggen en zachtjes zou janken om een hand in zijn vacht – dat, precies dat kon ik niet meer aan.

Vanmorgen, vroeg in de ochtend. Het schemerde nog. Geen mens in de straten. Alleen een oude visser die op zijn boot stond om het dek af te schuren.

'Vroeg uit je nest?' Ik wist niet of het een vraag was of een opmerking. Het klonk in ieder geval alsof mensen ongedierte zijn.

'Ja,' zei ik.

'Het mooiste stuk van de dag. Het licht valt dan schoon op het water. Er ligt dan zilver op de zee.' Er was een poëet aan de schipper verloren gegaan.

'Ja, dat zal wel.'

De man moet de broze kwetsbaarheid van zijn eigen woorden in gegeven omstandigheden plots begrepen hebben want hij verschoof zijn emmer, sopte zijn borstel erin en hervatte het schrobwerk. Daarna riep hij dan toch nog iets, misschien om het goed te maken, het was iets over het weer, nauwelijks hoorbaar. Zijn woorden raakten niet allemaal tot op de kade. Ik wandelde met Tristan langs de paravent, met zijn zadeldak van geglazuurde blauwgroene en rode daktegels, zijn trotse

pinakels en protserige hogels uit de tijd dat deze stad nog de thuishaven was voor het grote vertoon der edelen. Het wit van de rijkelijk aanwezige rozetten en schelpen doet pijn aan de ogen, zei papa laatst nog. Op het einde van de paravent staat het bronzen standbeeld van een licht gebogen reuzenharlekijn. Een saltimbanque van droefenis waartegen menig hond pleegt te plassen. Maar niet Tristan. Mijn Tristan kent zijn wereld. Keurig liep hij naast me op het steil oplopende stukje naar de dijk en voerde me gedwee tot aan de trappen die naar het strand leiden. Ik had mijn wandelschoenen aangehouden, dus hij zal wel hebben vermoed dat het om een fikse tocht ging. We wandelden naar de waterlijn. Het was laagtij. Beheerst bleef hij naast me lopen. Geen dol gekwispel of zotte sprongen in het rollende water. De hond die leidt. Bij het water bleef hij rustig voor mij zitten. Zo gehoorzaam. Ik was verbaasd dat ik het kon. Een kogel tussen zijn ogen. Ik heb hem naar het water gesleept, als voer voor de vissen.

Ik haat het strand. Oh wondermooie stad.

Abigaïl, 08.12, Tempel

Abigaïl zit aan de ontbijttafel die ze de avond tevoren voor zichzelf heeft gedekt en houdt een envelop in haar handen. Het logo prijkt uitdagend in de linkerbovenhoek. Met de punt van een mes ritst ze hem open. Ze wil de brief er meteen uit halen, aarzelt, schuift hem weer terug. Ze neemt een slok van haar koffie en kijkt naar buiten. Vlakbij ligt het terras. De buxushagen zijn groot geworden, een donkere moslaag bedekt de arduinen standbeelden. De sierheesters staan in volle lentebloei naast het zwembad. Het winterzeil ligt er nog op. Een hoopje bladeren is tot tegen de trap van de duikplank gewaaid. Verderop ligt de vijver waarin de nieuwe fontein, sinds vorige week in werking gesteld, het water met een sierlijke boog laat spuiten uit de monden van zeemeerminnen, neergevlid op een bed van waterlelies. Helemaal achter in de tuin staat het zomerhuis. De klimhortensia woekert tussen de balken van de pergola en legt met uitdagend frisgroen gebladerte de tuintafel eronder in de schaduw. Abigaïl kijkt aandachtig naar dit alles, de envelop in haar handen. De scherpste in haar blik doet haar hoofd tintelen. Speldenprikken. Een goede waarnemer zou zien dat haar handen licht beven. Ze kijkt weer naar het logo, neemt nog een slok koffie. In de bijkeuken klinkt het gezoem van de koelkast. Dan haalt ze de brief tevoorschijn, vouwt hem open, legt hem voor zich. Ze strijkt hem langzaam glad. Een sierlijke streling met de vlakke hand, een poging om de inhoud nog te wijzigen, de toon gunstig te stemmen. Haar ogen scannen de tekst. De laatste drie zinnen leest ze woord voor woord. En nog eens. Nog eens. Nog.

Ze staat op, wandelt naar de buffetkast, waarnaast een lederen tas op de grond staat. Een verjaardagsgeschenk van haar man van heel erg lang geleden. Ze was de tas zelf gaan kopen. Bij het diner had ze die aan hem gegeven. Hij op zijn beurt had ze weer aan haar teruggeschonken, op haar bord gelegd terwijl ze even naar het toilet was, alsof het een echt cadeau van hem betrof. Bij hen ging dat toen zo. Het zou de laatste keer zijn dat ze samen een restaurant bezochten.

Die tas, van zeer fijn Italiaans leder vervaardigd en met een strak vormgegeven sluiting in blinkend goudkleurig metaal, opent ze traag, alsof uitstel er nog even toe kan doen. Ze laat de brief tussen enkele mappen glijden, sluit de tas, neemt haar mee naar de vestiaire, doet er haar beige pumps aan, neemt een jas van de kapstok, drapeert die over haar arm en loopt naar de garage. De Rover start zonder haperen, de garagepoort glijdt open. Ze rijdt de oprijlaan af en draait de weg op. De buitenwereld gaapt. Het beloofde zonnetje snijdt door het gebladerte met vlijmscherpe dunne stralen. Toch vindt zij alles donker, daar in Opperborg.

Jonas, 08.24, Flat

Mijn nek doet pijn. Mijn handen jeuken. Ik weet niet hoe lang ik hier al zit te staren naar de deur van de hal. Krampachtig wachten op niets fnuikt je grip op de tijd. Ik moet mijn wandelschoenen nog opbergen. Ik heb ze daarstraks uitgerukt en zomaar ergens heen gegooid. Dat is volstrekt buiten mijn gewoonte.

Maar ik blijf zitten. Wil niet naar de slaapkamer. Daar is Anouk nog te zeer aanwezig. Het zou haar parfum kunnen zijn, of de klank van haar stem – zwevend bij het begin van de avond toen de toon nog teder was, of helemaal tegen het einde, haar schrille verbijstering, haar geschreeuw. Er trilt iets na tussen de kronkelende bloemenranken op het velours behang. Hoe vaak heb ik met mijn vingers het patroon al niet gevolgd? Het enerveert me nu, laat me weten dat zij niet vertrokken is zoals ik dat wilde.

Ik moet mezelf dwingen mijn blik niet meer op die deur te richten, waarom zou ik ook. Alsof zij daar zomaar weer zou staan. Alsof ik nog iets mag verwachten.

Je kan de mensheid opdelen in twee groepen. Zij die voortspuiten uit een plan waarbij winst en verlies goed zijn afgewogen. Of zij die verwekt zijn uit onbezonnen drift, waarbij het geil, het zweet en het bloed dingen uitvogelen met de mensheid die ze zichzelf achteraf vaak verwijt. Ik behoor tot de eerste soort. Zeker weten.

In het geval van mijn moeder mag je zelfs gewag maken van een heel gewiekt web van bedenksels. Mijn moeder heet Abigaïl de Martelaere, maar laat men zich vooral geen zand in de ogen strooien door haar achternaam.

Het moet allemaal begonnen zijn op het feest – zal ik het maar ‘een feest’ noemen – waarop de *de Martelaeres* zich om de dis schaarden in het ouderlijke huis, het art nouveau-hotel in de hoofdstad, om wijlen oma de Martelaere te gedenken. Ik bestond nog niet, althans niet als een fysische gesteldheid, een tastbaar wezen. Maar wanneer begint ons bestaan eigenlijk echt? Het moment waarop twee cellen in elkaar verglijden? Of is het veel eerder, ergens vroeger in de geschiedenis waar een losse gedachte, een gesproken woord, een haastig toegevoegde paragraaf het al over jou hebben?

Om mijn oma, ook al was ze er dan niet meer, kon je niet heen. Boven de haard in de lobby van het hotel hing zo’n immens portret van haar dat je er niet langs kón kijken. Opa’s keuze, hij hield van dat soort grandeur. Het portret is ooit geschilderd door een bevriend kunstenaar. Oma had model gezeten in een leunstoel die tussen twee porseleinen vazen met overdadige ruikers stond, recht voor zich uit kijkend, de handen gevouwen in haar schoot. Zachte ogen, een fijn streepje glimlach op de lippen, frêle schouders, wellicht al aangetast door de sluipende ziekte die tot haar pijnlijke dood zou leiden. Opa had het schilderij laten maken zodra hij wist aan welke kwaal zijn vrouw leed. En ook al was die kunstenaar bevriend, er was een dikke stapel bankbiljetten aan te pas gekomen om het zo snel mogelijk voor elkaar te krijgen. Het was onmacht die opa daartoe dreef. De hopeloze sprint van een sterveling tegen de ijlingse erosie van het leven.

Ik heb mijn oma nooit gekend maar heb vaak voor dat tableau met haar beeltenis gestaan. Er was iets met haar ogen. Het was of ze dwars door je heen keek. Ik zei ooit tegen mijn moeder dat ik er een beetje bang voor was. Ze antwoordde: ‘Soms zou ik willen dat oma nog leefde, daar op dat doek. Dat ze zou opstaan uit die stoel, een van de rozen uit de tuil zou trekken en in haar haren zou steken, zoals ze

vroeger vaker deed, en dat ik zou kunnen zeggen dat jij Jonas bent, haar mooiste kleinzoon.’ Terwijl ze mijn haren streefde, drong de dwaasheid van haar woorden tot mij door. Ik was immers het enige kleinkind. Maar ik zei er niets van.

Oma’s sterfdag werd jaarlijks herdacht door de *de Martelaeres*. Papa vond dat indertijd lachwekkend, dat opa altijd over de *de Martelaeres* sprak, in het meervoud, alsof het een kroostrijk gezin betrof met een rist nazaten. Het zegt veel over het verlangen van de oude man om aan de aristocratische stamboom van zijn voorouders een flinke tak te kweken, met vooral zonen en bijbehorende frivole schoondochters. De vroege diagnose van oma’s ziekte torpedeerde zijn droom. Geen flinke tak dus, hij zou het moeten stellen met een twijgje genaamd Abigaïl. Om toch de suggestie van een uitgebreide kroost te wekken tijdens het diner, werden de maître en zijn vrouw ook altijd geïnviteerd op die dag der nagedachtenis.

Op dat eerste feestmaal ter ere van oma stond opa de Martelaere erop dat het diner aan de grote gastentafel in het restaurant van het hotel werd geserveerd. Het etablissement werd die dag gesloten. Extra personeel werd opgetrommeld om vanaf ’s ochtends vroeg grote schoonmaak te houden, het hotel eens goed te luchten, de kroonluchters af te stofsen, de kelders op te ruimen, de keuken van boven tot onder te ontsmetten, het koperwerk te poetsen en alle leidingen te ontkalken. De letters op het uithangbord boven de massief eiken ingang werden met gouden verf opnieuw geschilderd. De sterfdag van zijn vrouw stond voor opa gelijk aan schoonmaak. Vergulden wat verdween. Alsof hij alle vieze lucht die de sigaren rokende beursmakelaars met hun maîtresses hadden uitgeblazen achter de hotelkamerdeuren, de vuile deals die aan de bar besproken waren en met sterke drank beklonken, de vingerafdrukken op de wijnglazen van de echtelie-

den die met uitgebluste tronies stilzwijgend tegenover elkaar zaten bij het ontbijt, alsof hij dat alles wilde zuiveren en witwassen ter ere van zijn dierbare, hem al te vroeg ontvallen, echtgenote.

Aan de kop van de tafel zat opa. Er werd kreeft geserveerd – geen feest bij hem zonder, altijd Belle Vue. De habbekratsjes van het leven werden besproken. Opa zweeg. Zo was het altijd. Tegen de gasten was hij hartelijk, flamboyant, tegen het personeel was hij kordaat en correct, in de cocon van het kleine gezin was hij stug en zwijgzaam. Hij bewaarde die stilte tijdens de kalfsnietjes in rode wijn en de lamskroon met seizoengarnituur tot aan het dessert. Bij het inschenken van de dessertwijn stond papa, die nog maar net als Karel Van Immerseel – als het lief van mama – aan iedereen was voorgesteld, op, zich excuserend voor een noodzakelijk toiletbezoek. Het gesprek viel stil. Meteen werd de ruimte gevuld door het klankendecor dat steeds gepaard gaat met zo 'n onverhoedse verstomming. Krassend bestek op porseleinen borden, een trouwring die even tikt tegen het glas, een servet dat op de grond glijdt, ja zelfs dat kan je dan horen, het verschuiven van een stoel. Toen nam grootvader het woord. 'Je moeder zaliger ...,' hij pauzeerde om zich ervan te vergewissen dat hij alle aandacht had, dat niemand nog kauwde, niemand zich nog verroerde, nauwelijks nog met de ogen knipperde, dat hij alle pupillen strak op zich gericht wist.

'Je moeder zaliger heeft altijd gewild dat de bezittingen, de gelden en de gronden die op haar naam stonden, vrijkomen wanneer er een kleinkind is. Eerder wilde zij niet dat er ook maar een rooie cent wordt uitbetaald. Je weet dus wat je te doen staat.'

'Is het veel?' vroeg mama.

'Dat is het,' zei de oude de Martelaere. 'Maar er is nog wat. Ik wil dat het kind een vader heeft. Dus niks van dat

moderne gedoe. Want ik ken jou een beetje.' Even slechts legde hij een hand op haar schouder, een gebaar dat zich meteen moet hebben genesteld in haar hoofd, haar hersenen, in de kleine zenuwbanen die vandaaruit vertrekken, om de minuscule sluipwegeltjes te volgen tot in al haar aders en organen, als spinrag, een web in haar hele wezen.

Papa kwam weer binnen. 'Dat schilderij van die vrouw in de gang,' zei hij aarzelend, 'is mooi. Ze kijkt, hoe zal ik het zeggen, beminnelijk.'

Papa. Hij was de vlieg, voorbestemd om in dat web te belanden. Noem het naïeve onschuld of pure domheid, het zal weinig verschil maken op de weegschaal van zijn geluk.

Papa. Het deed goed om hem vannacht heel even gehoord te hebben. Zo ver weg. Altijd zo ver weg.

Voor andere mensen lijkt het simpel. Verdwijnen.

Karel, 08.31, Gastenkamer

Hij ligt al enkele uren, de handen achter zijn hoofd gevouwen, te staren naar de schaduwen op de muur. Het licht van de bar aan de overzijde van de straat projecteert de takken van een oude beuk op de witte bepleistering. Ze zijn voortdurend in beweging. Het waait hier ook altijd. Die takken lijken te wuiven, te wenken: kom uit dat bed, ook al is het nog vroeg, trek je kleren aan, pak je koffer, ga naar buiten, wandel tot aan de haven en wacht daar. Wacht tot de eerste boot komt om jou weg te voeren. Terug te voeren. Thuiswaarts. Opwaarts je bekommernissen. Zorg dat je klaarstaat. Verloochen niets of niemand. Al zeker niet je kind.

‘Papa, ben je thuis?’ vroeg zijn zoon daarstraks, in het zwart van de nacht. Er zat een vreemde storing op de lijn, alsof er een tweede Jonas tussen hen in stond. Een andere Jonas, een Jonas die hij ook niet kende.

‘Neen jongen, ik ben op Spiekeroog.’

‘Alweer niet?’

De donkere klank in die twee woorden. Een verzonken boosheid van vele getijden voorheen. *Alweer niet*. Het beukte op hem in.

‘Maar je weet toch...’

Stilte aan de andere kant. Wat wist Jonas? Wat diende hij te weten? Wat moest een zoon überhaupt weten over zijn vader? ‘Is er wat?’ vroeg hij uiteindelijk.

‘Je moet komen papa. Snel.’

In zijn stem klonk iets van lang geleden. Jonas op de zeedijk met een polyester autootje in de vorm van een beer dat ze

gehuurd hadden voor een ganse dag. Het was zijn verjaardag. Jonas was toen een trotse jongen van zes die oh zo blij op ‘zijn Baloe’ de dijk opreed. Het ging geweldig. De zeebries speelde met zijn lange lokken. Een vrolijke Mowgli, nog niet beduveld door het mensenras. Hij peddelde met zijn korte beentjes dapper door tot een van de pedalen afbrak. Toen donderde hij de dijk af, tot in het witte zand. Huilend lag hij daar, naast hem de afgebroken pedaal. Hij had Jonas bij de hand genomen en was beginnen te vertellen. Over de dingen die stukgaan, over mensen die stukgaan ook, dat had hij er even bij gezegd, maar dat alles herstelbaar was, ook verdriet. Een vader liegt wat af. Hij kreeg Jonas weer aan het lachen door als een gekke clown opzettelijk te knoeien bij het naar boven hijsen van dat onding. Verschillende keren liet hij zich weer naar beneden glijden. Eenmaal boven op de dijk deed hij alsof hij struikelde en gooide hij de pedaal met een groteske boog in een vuilbak. Lachend had hij gezegd: ‘Net goed, daar ligt hij prima. Kom, we gaan op zoek naar een ander beest. De jungle is groot genoeg.’ Hij had het kapotte rijwiel achter zich aan gesleept. Er zat zand tussen de lagers. Zoiets schuurt en krast. Ook op een kinderziel.

‘Wat is er jongen?’

‘Ze gaat me laten opsluiten.’

‘Wat bedoel je?’

‘Echt, ze gaat me vastzetten.’

‘Maar hoe...’

Verbinding verbroken. Karel vloekte. Je vader met onrust beladen en dan als een dief op kousenvoeten in de nacht wegsuipen.

Uit onmacht smeedt hij zijn gsm op het nachtkastje. De houten cover liet los en kletterde tegen de grond. Hij was versierd met een gestileerde tekening van een vogel op een boomtak. Een geschenk van Eefje. Hij boog zich voor-